O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"RAQAMLI IQTISODIYOT" KAFEDRASI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
_____ M.E. Po'latov
"29" 08 2024 yil

Ro'yxatga olindi
№ 16

"29" 08 2024 yil

YASHIL IQTISODIYOT FANIDAN O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	- Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohas:	410000	- Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60411000	– Investitsion loyihalarga xizmat ko'rsatish va moliyalashtirish
	60411500	– Biznes tahlil
	60410400	– Moliya va moliyaviy texnologiyalar

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi GREECO6	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 4	Kreditlar 4
Fan/modul turi Tanlov	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1 Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Yashil iqtisodiyot	48	72	120

2

I. FANNING MAZMUNI.

Inson paydo bo'libdiki, doimiy ravishda tabiat bilan uyg'unholda munosabatga kirishib kelmoqda. Biroq hozirgi kunga kelib, yer yuzida insoniyatning asrlar osha ko'payib kelayotganligi tabiatga bo'lgan munosabatni tubdan o'zgartirib yubordi. Shu jihatdan bugungi kunda kelajak avlodni tarbiyalashda ekologik ta'lim-tarbiyani kuchaytirish, atrof-muhitga bo'lgan munosabatini yaxshilash, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish orqali tabiatga keltirilayotgan zararning oldini olish, ekologigik muammolar keskinlashuvini bartaraf etishning samarali yechimlarini topish asosiy vazifalardan hisoblanadi.

Jamiyat tabiat rivojlanishining oliy bosqichi bo'lib, alohida ijtimoiy mazmunga ega. Tabiat va jamiyat o'zaro uzviy bog'langan bir butun materiyaning ikki qismi, o'ziga xos ijtimoiy ekotizim hisoblanadi. Tabiat va jamiyatning o'zaro aloqadorlik tizimida inson markaziy o'rinni egallaydi. Inson bir vaqtning o'zida ham tabiat, ham jamiyatning ajralmas qismi bo'lib,bioijtimoiy mohiyatga ega.

Bu fan yashil iqtisodiyot konseptsiyaning tarixiy paydo bo'lishini, uning amalda qanday shakllanishini tushunish usuli va institutlar-hukumatlar, korporatsiyalar va nodavlat tashkilotlar – institutni boshqarishda qanday rol o'ynaydi o'rgarishlar. Bizning maqsadimiz – Yashil rangni kuchaytirish uchun muhim bo'lgan asosiy omillarni aniqlash Iqtisodiyot va ushbu loyihanmg chegaralari.
Darsning maqsadi - talabalarga iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, yashil iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amalda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilish. Maqsadlar talabalarga quyidagilarni o'rganish imkonini beradi:

- Yashil iqtisodiyot terminlari, tushunchalar va nazariyalarni bilish va tushunish;
- Asosiy iqtisodiy raqamlardan foydalanish va iqtisodiy ma'lumotlarni sharhlash;
- Yashil iqtisodiyotga o'tish zaruriyatidan foydalanish;
- Iqtisodiy g'oyalarni yozma ravishda mantiqiy va aniq ifoda etish;
- Iqtisodiy tushunchalarni mavjud iqtisodiy tadqiqotlarda qo'llash.

Fanning o'qitilishini asosiy maqsadi bo'lib

Yoshlarning atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va atrof-muhitga salbiy ta'sirning oldini olish muammolarini muvaffaqiyatli hal qilish borasidagi bilimlarni o'zlashtirish orqali mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini yanada mustahkamlash, ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish, global iqlim o'zgarishlari va Orol dengizi qurishining qishloq xo'jaligi rivojlanishi hamda aholining hayot faoliyatiga salbiy ta'sirini yumshatish borasidagi kabi nazariy va amaliy ko'nikmalar hosil qiladi. Buning uchun **yashil iqtisodiyotni** shakllantirish eng asosiy dolzarb masalalardan biridir.

O'QUV FANINING MAQSADI VA VAZIFASI

Ekotizim va atrof-muhit muammolari, atrof-muhitni qadrlash, resurslarni taqsimlash: vaqt davomiyligi va qazib olish narxi, energiya bo'yicha qayta tiklanadigan manbaalardan foydalanish, suv resurslaridan samarali foydalanish, yerdan oqilona foydalanish, biologik resurslar va alohida muhofaza qilinadigan **yashil hududlar** bo'yicha tassavvur hosil qilish.

- **Yashil iqtisodiyitni shakllantirilishi jarayonlarida** ekotizim tovarlari va xizmatlari, tabiatga tahdid solish, ifloslanishni boshqarish iqtisodiyoti, umumiy nuqtai-nazar, havoning mahalliy va mintaqaviy ifloslanishi, oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq xo'jaligini rivojlantirish, atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilonafoydalanish to'g'risida ma'lumotlarni mazmun-mohiyatini yoritish.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (MA'RUZA MASHG'ULOTLARI)

1-Mavzu: "Yashil iqtisodiyot" kursining predmeti va metodi

Yashil iqtisodiyot tushunchaining mazmun-mohiyati. Yashil iqtisodiyot fanining vujudga kelishini tarixi va sabablari hamda iqtisodiy fanlar tarkibidagi o'rni va ahamiyati. Yashil iqtisodiyot fanini iqtisodiy fanlarning bir yo'nalishi sifatidagi mohiyati. Yashil iqtisodiyot kursining predmeti va vazifalari.Barqaror rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyotning o'rni. "Yashil iqtisodiyot" konseptsiyasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Yashil iqtisodiyotni rivojlanish yo'nalishlari, O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiy resurslardan oqilona foydalanish to'g'risidagi qonunlar, farmonlar va nizomlar.

2-Mavzu: Barqaror rivojlanishni ta'minlashda yashil iqtisodiyotning roli va "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish yo'nalishlari.

Iqtisodiy omillarning tabiiy omillar bilan o'zaro bog'liqligi va insonning iqtisodiy faoliyatini atrof-muhitga ta'siri hamda ekologik muvozanatni tiklashda yashil iqtisodiyotning roli. Yashil iqtisodiyotni shakllanishini ekologik ta'lim va ekologik madaniyatning rivojlanishiga hamda atrof-muhit muhofazasidagi roliga, uni iqtisodiy-ekologik samarasiga ta'siri..

3-Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tishning zaruriyati, tamoyillari va dastaklari.

Yashil iqtisodiyot fanini iqtisodiy fanlarning bir yo'nalishi sifatidagi mohiyati. Yashil iqtisodiyot fanining iqtisodiy fanlar va falsafaning ko'plab boshqa sohalaridagi g'oyalarini o'z ichiga oladigan tabiat va jamiyat bilan bog'liq ekologik iqtisodiyot, atrof-muhit iqtisodiyoti, resurslarga asoslangan iqtisodiyot, aholining rivojlanishi, feminizm iqtisodiyoti kabi yashil siyosat bilan bog'liq iqtisodiyot ekanligi.

4 – Mavzu: Cheklangan resurslar va "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati.

Resurslarning cheklanganligi va "yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyatining asl sababi nafaqat tabiy resurslardan oqilona foydalabish, balki yashil iqtisodiyotning vujudga kelayotgan yangi iqtisodiy tizimi sifatidagi asosiy maqsadi bilan ham bog'liqdir. Chunki shundagina sayyoramizning ekologiyasi va uni saqlab qolish bilan birga iqtisodiyotning barcha sohalarini rivojlantirishga qaratilganligi yashil samara berishi mumkin. Yashil iqtisodiyot atrof-muhitni asrashning eng maqbul iqtisodiy tizimi sifatida qarash kerak.

5 – mavzu: Yashil iqtisodiyotni baholash amaliyoti va indikatorlari.

"Yashil iqtisodiyot"ni baholashning kompleks usuli.Jahon banki yondashuvi"Yashil iqtisodiyot"ni baholashda xalqaro tashkilotlar yondashuvi: umumiy va farqli jihatlarUNEP va "yashil iqtisodiyot"gao'tishni baholash."Yashil iqtisodiyot"ga o'tish jarayonini baholashning IHTT yondashuvi.GGGI va Dual Citizen xalqaro agentliklarining reyting usuli.

6 – Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tish siyosati.

"YAshil" texnologiyalarni joriy etishning institutsional asoslarini rivojlantirish. Texnologik ehtiyojlarni baholash, ustuvor vazifalarni belgilash va eng muhim texnologiyalarni tanlash, ularni ishlab chiqish/transferga ko'mak berish."YAshil" iqtisodiyot sohasidagi normativ - huquqiy bazani takomillashtirish. Energiya samaradorligini tartibga solish va nazorat qilish mexanizmlarini rivojlantirish."YAshil" iqtisodiyot tamoyillarini ta'lim va fanga integratsiya qilish.

7 – Mavzu: "Yashil iqtisodiyot"ni tavsiflovchi ko'rsatkichlarning mohiyati.

Issiqxona gazlarining yalpi ichki mahsulot birligiga nisbatan solishtirma ajratmalarini 2010-yildagi darajadan 35 foizga qisqartirish. YAlpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan energiya sarfi hajmini, shu jumladan qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish hisobiga 30 foizga kamaytirish. Yiliga 200 million ko'chat ekish va ko'chatlarning umumiy sonini 1 milliarddan oshirish orqali shaharlardagi yashil maydonlarni 30 foizdan ortiqroqqa kengaytirish. Respublika o'rmon fondi zaxiralari ko'rsatkichini 90 million kub metrdan ortiqroqqa etkazish.

8 – Mavzu: Xalqaro tashkilotlarning "yashil iqtisodiyot"ni baholashda umumiy va alohida yondashuvi.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tomonidan ilgari surilgan «Barqaror rivojlanish» konsepsiyasi dunyo mamlakatlarining asosiy maqsadiga aylanganligi. XXI asrda barcha davlatlarning yuqori iqtisodiy o'sishga erishish maqsadi barqaror rivojlanish maqsadi bilan almashishi. Jahon iqtisodiyotning barcha yo'nalishlari: qishloq xo'jaligi, sanoat, transport, moliya, energetika, qurulish sohalari barchasini "yashil" tus olishi muhimligi. Rivojlanayotgan Osiyo va Afrika mamlakatlaridagi ekologik tizim muammolari: ichimlik suvi tanqisligi, o'rmonlarning qirilishi, oziq-ovqat muammosi, iqtisodiy qaramlik va ularning yechimlari. Barqaror taraqqiyot (2030) dasturi yangi 17 ta barqaror taraqqiyot maqsadlaridan iborat ekanligi va uni global miqiyosda "yashil iqtisodiyot"ga o'tishning keyingi davrdagi umumjahonsiyosati va sarmoyalar yo'nalishlarini belgilab beruvchi dastur ekanligi.

9 – Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tishni moliyalashtirish.

"Yashil moliyalashtirish" tushunchasi "Yashil moliyalashtirish" tizimining tarkibi va amal qilish xususiyatlari "Yashil loyihalar"ni investitsiyalash yo'nalishlari va dastaklari Jahon moliya bozorida "yashil obligatsiyalarning o'rni.Tiklanadigan energiya manbalarini o'zlashtirishni investitsiyalash xususiyatlari. Fiskal (xazinaga oid) siyosat orqali davlat tomonidan "yashil" iqtisodiyotning barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlash.

10 – Mavzu: Yashil moliya tizimining tuzilishi va joriy etilishi.

"Yashil" kreditlash, yenchur moliyalashtirish tizimini joriy etish. "Yashil" fondlar, energiya tejamkorligi maxsus fondlari va boshqa xuddi shunday mexanizmlar yaratish. "Yashil" iqtisodiyotga o'tish bo'yicha loyihalarni moliyalashtirishda xususiy sektorni faollashtirish, shuningdek, "yashil" investitsiyalarga nisbatan bank tizimini rag'batlantirish. Fiskal (xazinaga oid) siyosat orqali davlat tomonidan "yashil" iqtisodiyotning barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlash.

11 – Mavzu: Yashil energiya barqaror iqtisodiy rivojlanish omili sifatida.

"Yashil iqtisodiyotni" rivojlantirishda tiklanadigan energiya manbalarining o'mi Tiklanadigan energiya iste'molining holati, tarkibi va rivojlanish istiqbollari."Yashil energetika"ning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar "Yashil energetika"ni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning xorij tajribasi O'zbekistonda "yashil energetika"ni rivojlantirish istiqbollari. Bug'-gazli va gaz turbinali qurilmalar negizida yuqori samarali texnologiyalarni joriy qilish orqali ishlab turgan elektr stansiyalarining energiya ishlab chiqarish quvvatlarini rekonstruksiya qilish va modernizatsiyalash.

12 – Mavzu: Yashil energiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.

Energiya tizimi barqarorligini oshirish uchun magistral elektr tarmoqlari konfiguratsiyasini takomillashtirish va modernizatsiyalash. Texnologik jarayonlarning avtomatlashganlik darajasini oshirish, tashish va taqsimlashga sarflanadigan elektr energiyasi hajmini qisqartirish. Issiqlik energiyasini ishlab

chiqishning yangi texnologiyalari, shu jumladan markaziy qozonxonalarda kogeneratsiya texnologiyalari, bug'ning o'ta superkritik ko'rsatkichlariga ega ko'mir bug'-turbinali energiya bloklari texnologiyalarini joriy etish. Gaz bilan ta'minlashni hisobga olish va uni taqsimlashning zamonaviy texnologiyalarini joriy etish. Neftga qo'shilib chiqadigan gazlarni utilizatsiya qilish va chuqur qayta ishlash jarayonlarini joriy etish natijasida ularni yondirishdan hosil bo'ladigan issiqxona gazlari ajratmalarini qisqartirish.

13 – Mavzu: Yashil iqtisodiyotning axborot resurslari.

Iqtisodiyot tarmoqlarida "yashil" texnologiyalarini va axborot kommunikatsion texnologiyalarni keng joriy qilish, uzviy aloqalarni ta'minlashga ko'maklashish va ulardan foydalanishni qo'llab-quvvatlash. "Yashil" texnologiyalarni rivojlantirishda xususiy sektor hissasini oshirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqish va doimiy aloqalarni, shu jumladan Industria – 4 natijalaridan foydalanishda xususiy sektor hissasini oshirish. "Yashil" texnologiyalarni, shu jumladan axborot kommunikasion texnologiyalarini joriy etilishi bo'yicha tahliliy ma'lumotlar va hisobotlar yuritilishini ta'minlash. Iqtisodiyot tarmoqlari faoliyatiga "yashil" texnologiyalarni qo'llash bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlarni interaktiv aloqalarini joriy etish.

14 – Mavzu: "Yashil iqtisodiyot" uchun inson kapitalini shakllantirish.

"YAshil" iqtisodiyotni shakllantirish aholini ekologik jihatdan to'g'ri yo'naltirish, resurslarni tejash, tabiatni asrashga xizmat qiluvchi innovatsion texnologiyalarni yaratish va qo'llash imkoniyatiga ega kadrlarni tayyorlashni talab etishi. 2010 yilda UNEPning "Green Jobs" ("YAshil" ish o'rinlari) hisobotida yaratilayotgan har bir ish o'rni iqtisodiy barqarorlikni oshirishga xizmat qilishi zarurligi to'g'risida xulosa qilingan. XMT ma'lumotlariga ko'ra, 2030 yilga qadar "yashil iqtisodiyot"da 24 mln. yangi ish o'rinlari yaratilishi mumkin. XMT ta'rifiga muvofiq, "yashil" ish o'rinlari – bu iqtisodiyotning an'anaviy (ishlab chiqarish va qurilish) yoki yangi "yashil" tarmoqlari (qayta tiklanadigan energiya va energiya samaradorligi)da atrof-muhitni saqlab qolish yoki tiklashga ko'maklashuvchi munosib ish o'rinlarini yaratishdir.

15 – mavzu: Yashil iqtisodiyotga asoslangan qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish.

Qishloq xo'jaligini "yashil iqtisodiyot" asosida rivojlantirish muammolari. Qishloq xo'jaligini "yashillashtirish" o'z navbatida qishloq hududlarini barqaror rivojlautirish. Qishloq aholisining turmush darajasi va sifatini oshirish. Qishloq xo'jaligi texnologik bazasini modernizatsiyalash. Agrasonat majmuasining innovatsion rivojlanishini rag'batlantirish. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish. Qishloq xo'jalik mahsulotlarini xalqaro talablar darajasida sertifikatlash usullarini joriy etish. Ekologik toza mahsulotlarning yangi bozorlarini yaratish. Organik oziq-ovqat mahsulotlarini eksport qilish. Qishloq xo'jaligining rentabellik darajasini oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

16 – Mavzu: O'zbekistonda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.

Qishloq xo'jaligini "yashil iqtisodiyot" doirasida rivojlantirishning konseptual asoslarini ishlab chiqish. Qishloq xo'jaligining oziq-ovqat sektorini uzoq muddatda barqaror rivorjlantirish. Ishlab chiqarish hajmini er, suv resurslarining muntazam kamayib borishi, agrar soha ekologiya tizimining yomonlashib borishi sharoitida oshirib borish. Landshaft dehqonchilik, aniq dehqonchilik, biologiyalashtirilgan dehqonchilik, organik qishloq xo'jaligi shakllanishini ta'minlash. Organik qishloq xo'jaligi tushunchasi, rivojlanish ko'rsatkichlari va usullariOrganik qishloq xo'jaligini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari O'zbekistonda organik qishloqxo'jaligini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.

III. AMALIY MASHG'ULOTLARLAR BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR (Seminar mashg'ulotlari)

1-Mavzu: "Yashil iqtisodiyot" kursining predmeti va metodi.

2-Mavzu: Barqaror rivojlanishni ta'minlashda yashil iqtisodiyotning roli va "Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish yo'nalishlari.

3-Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tishning zaruriyati, tamoyillari va dastaklari.

4-Mavzu: Cheklangan resurslar va "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati.

5-Mavzu: Yashil iqtisodiyotni baholash amaliyoti va indikatorlari.

6-Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tish siyosati.

7-Mavzu: "Yashil iqtisodiyot"ni tavsiflovchi ko'rsatkichlarning mohiyati.

8-Mavzu: Xalqaro tashkilotlarning "yashil iqtisodiyot"ni baholashda umumiy va alohida yondashuvi.

9-Mavzu: Yashil iqtisodiyotga o'tishni moliyalashtirish.

10-Mavzu: Yashil moliya tizimining tuzilishi va joriy etilishi.

11-Mavzu: Yashil energiya barqaror iqtisodiy rivojlanish omili sifatida.

12-mavzu: Yashil energiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.

13-Mavzu: Yashil iqtisodiyotning axborot resurslari.

14-Mavzu: "Yashil iqtisodiyot" uchun inson kapitalini shakllantirish.

15-Mavzu: Yashil iqtisodiyotga asoslangan qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish.

16-mavzu: O'zbekistonda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.

Amaliy mashzulot mavzularida fanning ishchi o'quv dasturini ishlab chiqishda qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

	IV. MUSTAQIL TA'LIM Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. "Yashil iqtisodiyot" fanining predmeti va vazifalari. 2. Barqaror rivojlanishni ta'minlashda yashil iqtisodiyotning roli. 3. "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zarurati, tamoyillari va dastaklari. 4. Cheklangan resurslar va "yashil iqtisodiyot" ga o'tish zarurati. 5. "Yashil iqtisodiyot"ni baholash amaliyoti va ko'rsatkichlari 6. Yashil iqtisodiyotga o'tish siyosati. 7. "Yashil iqtisodiyot"ni tavsiflovchi ko'rsatkichlarning mohiyati. 8. Xalqaro tashkilotlarning "yashil iqtisodiyot"ni baholashda umumiy va alohida yondashuvi. 9. Yashil iqtisodiyotga o'tishni moliyalashtirish. 10. Yashil moliya tizimining tuzilishi va joriy etilishi. 11. Yashil energiya barqaror iqtisodiy rivojlanish omili sifatida. 12. Yashil energiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar. 13. Yashil iqtisodiyotning axborot resurslari. 14. "Yashil iqtisodiyot" uchun inson kapitalini shakllantirish. 15. Yashil iqtisodiyotga asoslangan qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish. 16. O'zbekistonda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. 17. Milliy iqtisodiyotning yashil rivojlanishini ijtimoiy jihatlari. 18. Milliy iqtisodiyotni yashil rivojlanishining iqtisodiy jihatlari 19. "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish tamoyillari. 20. O'zbekiston Respublikasida milliy iqtisodiyotni yashil rivojlantirishning ekologik va ijtimoiy shart-sharoitlar . 21. O'zbekiston Respublikasida milliy iqtisodiyotni yashil rivojlantirishning siyosiy va huquqiy shart-sharoitlari. 22. Yashil ish o'rinlari va ta'lim o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik 23. "Yashil iqtisodiyot" va "yashil o'sish". 24. "Yashil iqtisodiyot"ni tavsiflovchi ko'rsatkichlarning mohiyati. 25. "Yashil iqtisodiyot"ga yondashuvlarni tavsiflovchi ko'rsatkichlar tizimini aniqlash. 26. "Yashil iqtisodiyot"ning o'sishini ta'minlaydigan iqtisodiy o'sishning zamonaviy modellari va ularning iqtisodiy ko'rsatkichlari. *Fanning ishchi o'quv dasturini ishlab chiqishda mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzularida qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.* Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni takdimot kilish tavsiya etiladi.
3	**V. FAN BO'YICHA KURS ISHI (LOYIHASI)** Yashil iqtisodiyot fannidan kurs ishi rejalashtirilmagan.
4	**VI.Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari** **Talaba bilishi kerak:**

	Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • Yashil iqtisodiyot fani bo'yicha nazariy bilimlarni, amaliy ko'nikmalarni, yashil iqtisodiyotni xalqaro tamoyillarini bilish, atrof-muhitni muhofaza qilishga usiubiy yondashuvni egallash. • Yashil iqtisodiy rivojlanish bo'yicha ilmiy dunyoqarashni, atrof-muhitni muhofaza qilish asoslarini shakllanishi; • Yashil iqtisodiyotni shakllantirishning texnologik hisob-kitoblarni bajarish, o'z fikr va xulosalarini asoslash uchun o'quvchilar tafakkurini shakllantirish va rivojlantirish. • Yashil iqtisodiyot fani bo'yicha olingan nazariy va amaliy bilimlarni amaliyotda qo'llash qobiliyatini shakllanishi. • Yashil iqtisodiyotning asosiy tushunchalarini tushunish: yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari, maqsad va tamoyillarini bilish; • Yashil iqtisodiyotni shakllanishi jarayonlarida biznesning ijtimoiy mas'uliyatini tushunish va tashkilotlarning barqaror rivojlanishini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida boshqarish ko'nikmalari; • yashil iqtisodiyotni shakllantirish jarayonlarini mukammal bilish va uning uslublarini qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lish; • Yashil iqtisodiyotni shakllanishi jarayonlarida energiya tejovchi texnologiyalarni bilish va joriy etish hamda qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lish; • Yashil iqtisodiyotni shakllantirish jarayonlarini mukammal bilish; • Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni turlari bo'yicha farqlay olish va ularni qayta ishlash texnologiyalari haqida bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish.
5.	**VI. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.
6.	**ASOSIY ADABIYOTLAR:** 1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T., 2019. 2.O'zbekiston Respublikasi "Er kodeksi" to'g'risidagi qonun. – T.: "Adolat", 1998. 3.O'zbekiston Respublikasi "Davlat Yer kadastri" to'g'risidagi qonun. – T.: "Adolat", 2019. 4.O'zbekiston Respublikasi "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun, 2010. 5. Vahobov A.V., Xojibakiev Sh.X., Toshmatov Sh.A., Bo'taboyov M.T. Yashil iqtisodiyot. Darslik. -T.: "Universitet", 2020. 296 bet. 6. Sh.A.Mutalov, T.T.Tursunov, M.M. Niyozova, K.M. Odilova, B.Z. Zainitdinova, A.A. Maqsudova. "Sanoat ekologiyasi (atrof-muhitni muhofaza qilish)". Darslik. "O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi" 7. Turobjonov S.M. va boshqalar. Sanoat chiqindilarini qayta ishlash

texnologiyasi. - Darslik. T.: Faylasuflar jamiyati. 2011. 180 bet.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 21-aprelda imzolangan "Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi PF-5024-son farmoni. www.lex.uz
9. O'simlik dunyosi obektlaridan foydalanish va o'simlik dunyosi obektlaridan foydalanish sohasida ruxsat berish tartib-taomillaridan o'tish tartibi to'g'risidagi nizomga 19-ilova.

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Suv xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Yer resurslarining holati to'g'risida Millly hisobot. 2016.
4. Ergashev T., Ergashev A. Ekologik xavfsizlik atrof-muhitdagi shaxsdir. – O'quv qo'llanma. T.: Chinor ENK, 2007. 155 b. 104
5. Avazov Sh.M. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi.–T.: ILM- ZIYo, 2013.

Internet saytlari:

1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2. www.mf.uz -O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti.
3. www.sbu.uz-O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
4. www.soliq.uz –O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi rasmiy sayti.
5. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat satistika qo'mitasi rasmiy sayti.
6. www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

7.	**Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** **Djumayev A.X.** – SamISI "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi;
9.	**Taqrizchilar:** **Isxakova S.A.** – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Raqamli iqtisodiyoti" kafedrasi dotsenti, PhD. *(Turdosh OTM)* **Arabov N.U.** – Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetining "Inson resurslarini boshqarish" kafedrasi mudiri, iqtisod fanlari doktori, prof.